

TELEGRAFUL ROMAN.

Nr. 77. ANUL XI.

Telegrafulu este de doua ori pe saptamana: joi si Duminica. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la espeditura foiei; pe afara la c. r. poste, cu hani gal'a, prin scrisori francate, adresate catre espeditura. Pretiul pnenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. iar pe o jumtate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

Sabiu 27 Augustu 1863.

tru provinciile din Monarhia pe unu an 8 fl. era pe o jumtate de anu 4. fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 12 fl. pe 1/2 anu 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru inteia ora cu 7. cr. sirulu cu litero mici, pentru a doua ora cu 5 1/2 cr. pentru a trei'a repetire cu 3 1/2 cr. v.

Dia' transilvana.

Siedinti'a XXI,

tinuta Marti in 20 Augustu (1 Septembrie) 1863.

(Continuare si capetu.)

G a e t a n u. Elu din parte-si nu pote primi acestu principiu de clase, pentruca interesele nationale sunt mai pre susu. Pre vorbitoriu nu-lu multiamescu ascurarile dlui Conrad Schmidt in privinti'a limbei si desvoltarei nationale, ci se teme tare ca si cu municipiele nu vomu ajunge mai departe decatu ne aflamu astadi cu instrutiunea provisorie in comitate. De o camdata numai pentru provocarea la diploma.

S c h u l l e r. M. pentru Rannicher.

P u s c a r i u se alatura langa proiectulu regimului formulatu de Alduleanu. Mai departe arata, ca Romanii nu se pot multiami cu o simpla si omicu insemnatore egala indreptare eu celelalte natiuni in tiara, pentru ca atunci aru fi mai antaiu de lipsa esarticularea natiunilor deja inarticulate. Recunosce, ca pentru toti fiii patriei e de lipsa unu edificiu comunu si nu castelle deosebite pentru fiacare, inse pana va veni acelu tempu, natiunea rom. sa stea totu sub ceriulu liberu espusa la ori ce viscolu? (Bravo!). Romanii nu voru eschiderea nimenui; dee si celelalte natiuni din tiara semne de vitalia politica, cum amu datu noi, si atunci si ele voru fi priimite (Bravo). In catu pentru judecat'a opiniunei publice, crede ca va cade asupra acelu ce de o parte spriginescu castelele, de alta pre altii respingu si-i retinu de-la ele. Elu nu citeaza din cart'a magna a Montenegrinilor, ci citeaza din diploma, unde regimulu proclama inarticularea natiunei romane, si nu pricepe, ce voru domii, cari din acestu obiectu facu unu sarcasmu (Bravo! de stanga). Crede ca prin inarticulare se implinescu voia maiestalică si dorinti'a natiunei (vivat! bravo! in stanga).

D r. R a t i u. Inalta casa! Eu inea partinescu propunerea d. dep. Alduleanu; nu pot in sa, ca sa nu facu vro cate-va observari la unu dintre dd. vorbitori din centru, si mai nainte Dlui Herbert. Dlui dice, ca propunerea Dlui Alduleanu sta 'n contradicere cu principiile statorite in diplom'a din 20 Oct. 1860. Eu nu aflu aceti'a, Dloru! Diplom'a din 20 Oct. 1860. statorisce obiectele, ce se tinu de senatulu imperialu si tote celelalte obiecte, afara de acelea ce suntu specificate in punctulu III din diploma, dice ca se tinu de legislatiunea Tranniei. — Eu asi'a credu, cumca deca cuvintele din punctulu IV. din diploma au vreo insemnatate, despre care eu nu me indoiescu, atunci de sine se intielege, cumca constitutiunea patriei cu restringerea mai susu insemnata e redata, in carea in sa suntu de a se face modificari adu. cu taiatore, — dicu, cumca aceste modificari suntu de a se face in constitutiunea patriei. Aceti'a apriatu se vede din p. n. biletu de mana indreptatu catra Br. Kemény din 21 Dec. 1860., unde se dice: Die Kompetenz des Landtages wird inuerhalb der Grenzen Meines Diploms vom 20 October durch die Grundsätze des früheren siebenbürg. Staatsrechtes bestimmt" etc. si se adauge, cumca dreptulu fundamentalu de statu alu Tranniei trebuie sa se aduca in conglasuire cu pretensiunea celorlalte natiuni pana aci neindreptatite. Asi'a dar aci nu pote fi vorba de tote nationalitatele din monarchia, ci numai de Staatsbürger-ii din Trannia. E dreptu, cumca radicarea starei esceptionale a nobilimei, precum si desfiintarea robotelor etc., despre care se face mentiunare si 'n diploma, au valore si pentru Trannia; dar de aici nu urmeza, cumca drepturile, care le au Transilvanii ca atari, acelea le-aru ave si Nemtii din Ober- und Niederösterreich. Dreptulu de statu alu patriei, la care m'am

provocatu, se statorisce prin legea fundamentala a Transilvaniei, adeca prin diplom'a leopoldina din 1691., si din legile acelea, care au urmatu pe bas'a acestei diplome, — Stersus'au acea diploma leopoldina prin vreo lege a patriei? Eu dicu, ca nu s'a stersu, ci prelanga rezervarea obiectelor specificate in punctulu III. din diplom'a din 20 Octobru 1860. pentru senatulu imperialu, trebuie sa se modifice prin egal'a indreptare a natiunei romane si a confessiunilor ei.

Punctulu 5. alu acelei diplome ne spune, ca la deregatorii au sa se aplice numai fiii patriei. Totu acolo in punct. 7 si 8 si in articulu de lege din 1791 sta, ca administrarea patriei va fi in mainile patriotilor, cumca dia' are dreptulu de alegere pentru officiele cardinale. Aceste legi inca nu s'au stersu; ele se voru modifica prin egal'a indreptare a natiunei romane si a confessiunilor ei, precumu si prin radicarea starei esceptionale a nobilimei.

Daru se mergemu mai incolo, se vedemu, cumu se au efectuitu dispositiunea diplomei din 20 Oct., si aflamu, cumca in urm'a p. n. decisiuni din 24 Martiu 1861 tote deregatoriile, care erau in tiara, se au desfiintatu, toti deregatorii in contr'a legiloru fundamentali, in 15 Aprile 1860 se au departatu si in loculu lor se au aplicatu fiii patriei. In urm'a biletulu de mana din 21 Decembre 1861 se au organizatu guvernulu r. trans. dupa formele constitutiunei vechi, se au organizatu tote comitatele si in specie legiuitulu grof alu natiunei sasesci baron Salmen au capetatu instrutiunea, ca sa organizeze fundulu regiu, care destulu de reu se numesce si „Sachsenland.“ Acesta se au organizatu dupa tote formele constitutiunei vechi si s' au ingraditu asi'a dicendu cu tote privilegiile de mai nainte. Deca s' au pusu astfelu in lucrare diplom'a din Oct. 1860, de aci se vede, ca legile fundamentali nu suntu sterse si delaturate. Aceti'a si aceia au intielesu-o asi'a, cari atunci au statu la carma, si asi'a o vedemu in praca si astadi.

Domnulu Schuler Libloy dice, ca noi aperamu aceea, ce de sute de ani amu combatutu. Aceti'a nu este adeveratu; noi nu amu disu nici odata, cumca dispositiunile seu legile despre drepturile rezervate celor 3 natiuni si patru confessiuni suntu rele, ci amu combatutu sistema pentru aceea, pentruca nu amu fostu si noi in ea, si pentruca nu neamu potutu bucura de drepturile politice statorite prin legile fundamentale. Au nu au cerutu Romanii totdeuna inarticularea natiunei si a confessiunilor lor? Candu ceremu noi inarticularea, nu vremu alt'a, decatu ca drepturile natiuniloru privilegiate sa se estinda in 2 directiuni: adeca asupra natiunei romane ca atare, si dupa ce sau stersu privilegiile nobililoru, dupa ce au incetatu iobagia si prin aceti'a s'a facutu cea mai mare parte a locuitoriloru cetatieni liberi, sa se estinda si a supra acestoru, cari mai nainte strinsu luandu. parte nu au fostu indreptatiti de locu, nu se au folositu de acele drepturi politice, de care se au bucuratu conationalii lor.

Panacandu dara legile acelea fundamentale nu suntu sterse, pan'atunci nu pote sa ne faca nimeni imputare, ca noi pe nedreptu vremu sa ne impartasimu de drepturile cuprinse in legile acelea. Deca acele legi nu corespundu spiritulu tempului, bine, Domniloru! sa le reformamu! Aci e vorb'a, Domniloru! ca in principiu sa hotarimu acele drepturi, care ne competu noua si care nu potu sa fia altele decatu care fara deosebire de stare si nascere competu celorlalte natiuni pana acumu privilegiate.

La propunerea Dlui Rannicher numai un'a amu sa observezu. Noi, asi'a credu, ca suntemu de o parere; eu in specie aperu cu totulu parerea D-Sele, ca adica sa ne provocamu si la diplom'a din 20 Oct. 1860., si asi'a fi de parere, ca sa intre in proiectu; dar mi se pare, ca nu e de lipsa. Noi nu trebuie sa

ne contradicem la aceea, ce amu disu mai deunadî in adresa; — acolo am disu, ca vomu face destulu provocârei Maiestatei Sele de a petrece diplom'a in legile patriei prin aceea, ca pentru diplom'a din 20 Oct. 1860 vomu face unu articulu specialu de lege. (Asiã e!) Pâna atunci pâna cându noi nu amu inarticulat diplom'a din 20 Octombrie, nice nu potemu sa ne provocâmu la aceea. Eu, Domniloru! sum de acea parere, carea o-a desfasuratu si Esc. Sea D. Vicepresedinte Popp, ca constitutiunea Transsilvaniei numai in intielesulu diplomei din 20 Oct. 1860 dupa legile patriei nôstre trebuie inarticulata; asiã dar pâna nu s'au inarticulat, nu potu sa priimescu parerea Dlui Rannicher.

Ce se tine de observârile Dlui Balomiri, ca dêca noi amu considerâ diet'a acest'a dupa legile dinnainte de 1848 aru trebui sa dîcemu, ca ni s'a restituitu constitutiunea, — trebuie sa-i spunu, ca eu nu potu, ca unu actu sa-lu privescu si sa-lu judecu numai dintr'o parte; acel'a trebuie judecatu din tôte pârtile. Constitutiunea vechia s'a restituitu in intielesulu diplomei din 20 Oct. 1860, dar in aceea di a recunoscutu Mai Sea, ca 'n constitutiunea patriei trebuie sa se faca schimbâri afundu taiatôre.

Scimu ca Maiestatea Sea au poruncitu, ca sa se adune o comisiune in Belgradu din tôte nationalitãtile, care sa faca o propunere pentru compunerea unei diete transsilvane. Au trebuit dar, ca o parte a legislatiunei sa ia initiativ'a prin octoirea unei legi provisorie pentru constituirea dietei, prin urmare constitutiunea sa se modifice astfel, încãtu sa pòta intrã si aceia in legislatiunea patriei, cari pâna acum n'au fostu îndreptãti. Propusetiunea regesca, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9 au de scopu sa faca in constitutiunea patriei totu schimbâri afundu taiatôre, si asiã dar nu putemu dice, ca diet'a acest'a aru fi legala.

Aprobatele, compilatele si tôte legile despre care vorbesc d. Balomiri nu suntu mòrte, ci suntu numai cum asiù dice in agonia mortii. Legislatiunea tieiei anca nu si-a datu sententi'a de mòrte asupr'a loru, ele suntu numai in cea mai mare parte in contra spiritului timpului, pentru aceea s'au inlocuitu cu alte legi provisorie, dar dupa lege, mòrte anca nu suntu.

Astfelu intielegu eu Dloru! diplom'a din 20 Oct. 1860 facia cu constitutiunea patriei nôstre, ca adeca candu e vorb'a despre o desvoltare nationala si despre vreunu dreptu nationalu alu Transsilvaniei se nu-mi stea cineva cu diplom'a in contra; pentruca aceea trebuie se marturiscu dloru! cumca nici odata n'a facutu cineva servitiu mai reu unei cause drepte decâtu acei domni din centru, cari interpretêza diplom'a din 20 Oct. 1860 ca dlu Herbert. Scimu Dloru ca mai bine de jumetate din monarchia nu au intratu in senatulu imperialu, pòte si din cauza, c'a se ingradêsca consequintiele diplomei, adeca numai de acele consequintie, care le tragu unii dd. vorbitori din diploma. (Bravo!) Din aceste cause (eu partinescu propunerea dlui Aldulea (bravo entusiasticu din stang'a).

Zimmermann e pentru propusetiunea reg., câci e mai chiara si si mai liberala decâtu proiectulu comisiunei. Observârile ce aru fi de facutu acestui proiectu, le lasa bãrbariloru regimului, de cari se mira, ca nu iau cuventulu pentru aপরera propusetiunei p. n. aceluia. De aru fi sa cada propusetiunea regimului, se alatura lenga amendementulu lui Rannicher. Lui Puscariu observa, ca citatiunile lui din o legislatiune straina nu suntu asiã compromitiatôre ca aprobatele si compilatele.

Alduleanu (in nr. venitoriu)

E. S. Popp (din eróre in nr. trecut).

De Trauschensfels face pre dieta atenta la o eróre de tipariu, care aru fi datu ansa la multe desbateri, adeca cuventulu „früheren“, care din eróre se au adusu in legatura cu „siebenbürgische Verfassung.“ Nu afla deosebire essentiala intre propusetiunea regimului si proiectulu comisiunei, e pentru celu din urma.

Presedintele intreba, sa se desparta in doi paragrafi natiunea si religiunea? — Se priimesce nedespartirea.

Se punu la votu amendementele si nu se priimescu. Votându se §. 1. din proiectulu comisiunei, se priimesce, care se si enuncia decâtu Presedintele de rege.

Cuventulu dep. Romanu
din sedinti'a XXI din 20 Augustu (1 Sept.) 1863.

Inaltu corpu legislativu! In loculu §. 1. din proiectulu regimului, s'au tiesutu si asiediatu prin comitetulu dietalu doi §§. Intr'acestia se dice, ca natiunea romana sa fia inlocuita îndreptãtita cu celelalte natiuni recunoscute, adeca cu natiunea magiara, secuia si sasa. — E notoriu precumca

egile numai natiunea nobililoru Secuiloru si Sasiloru cunosceau ca natiuni regnicolare; despre natiunea magiara nu esista intr'acelea nici unu articulu prin care sa fia fostu declarata de regnicolara (Voce: So ist es!) Numai in timpurile mai prospete s'au ivitu si numirea de natiunea magiara, care apoi s'au viritu in testulu unoru §§; (So ist es) asiã dicendu pertangen tem s'au intemplatu acest'a per usum scau abusum totu atãta. Eu cugetu, ca fia cine e petrunsu de convingere, precumca inclit'a camera legislativa voiesce cu cumpan'a Minervei in mâna a mesur'a egal'a îndreptãtite pentru toti factorii, din care se compune populatiunea Transilvaniei, si fiindca in timpul de fatia dreptulu istoricu joca o rola mare, — ear natiunei magiare i s'aru potê face obiectiune temeinicã, precumca ea nici o data n'a fostu inarticulata; — ceea ce aru fi nefavorabilu pentru ea, — de aceea imi iau voia a propune, ca deaca se inarticuleaza natiunea romana, carea prin legile vechi n'a fostu recunoscuta, sa se inarticuleze si cea magiara (o Voce: rosz!) carea iara-sile nu se aflã formalu inarticulata cá atare. (Sensatiune, sgomotu, presedintele provoca la ordine; hören wir! s'audim!), cá sa pòta stã cumpan'a dreptãtii oblu.

Intr'altele me declaru si eu pentu proiectulu de lege alu comisiunei dietale cu aceea observatiune, ca tare asiù fi doritu, cá desbaterile despre egal'a îndreptãtite a natiunei romane sa se fia estinsu si asupr'a limbei, pentru ca eu sumu de parere, precumca aceste doue obiecte, adeca natiunea si limb'a in asiã strinsa legatura stau un'a cu alt'a incatu desbãtarea restrinsa numai la un'a sêu la alt'a nu pòte fi perfecta si numai in asiã casu asiù avê voia a rosti inca, presupunendu in sa, ca cu vorbirea-mi in modulu acest'a asiù fi îndreptatu la timpul in care aru veni limb'a la ordinea dilei, me retinu pâna atunci.

Sedinti'a XXII.
tinuta in 21 Augustu (2 Sept.) 1863.

Dupa cetirea protocolului in tôte trei limbile patriei si discutarea despre titulare, face Balomiri nisce îndreptãri in amendementulu seu.

Presedintele face cunoscutu dietei ca Escell. Sea Pop n'a vorbitu eri cá regalistu, ci cá deputatu; — cetece §. 2. din propusetiunea regimului si §. 2. din proiectulu comisiunei in tôte trei limbile.

Eppulu Br. Si agun'a. Inalta Casa! Eu dorescu a aduce intr'o armonia fireasca §. 1. si 3. din propusetiunea regimului cu §. 3. din propositiunea comitetului dietalu ad hoc, si totu odata doue schimbãri de totu stilistice voi sa aducu cá obiectulu pertractarei de astadi.

Eu am basa legale, in urm'a cãrei a mi-iau indrasnela a face asemenea schimbãri in articulu de lege alu regimului. Bas'a acest'a legala este in modulu acel'a fundata, pe care-lu aflãmu in alte multe legi de mai nainte ale patriei.

Este sciutu, Domniloru! ca mai multe urme se afla in condicã legiloru de pâna acum ardelene despre beserici, de unde urmeaza presupunerea acest'a logica, ca dora o lege n'au fostu de ajunsu a asigurã esistintia unei seau altei biseric. Eu voiu esprimã in cuventarea mea totdeun'a cu biseric'a mea, dara nici odata cu religiunea si confessiunea ei.

Domniloru! numai decâtu pe fati'a d'antãi'a a Aprob. aflãmu o lege despre bisericile recepte, dupa aceea mi vine a dice ca nefindu armonia intre reprezentantii bisericiloru recepte seau mai bine dicendu ne aflãndu odichn'a sea bisericile recepte, de-la unulu seau dela altulu, li s'au datu privilegiu de a aduce alte legi mai nôue, dara si acestea, precum mi se pare n'au fostu indestulitôre. Pentru-ca in infiintarea diplomei leopoldine iarasi vedemu hotariri apriate despre asigurarea stãrei legale a acelor patru religiuni recepte. Aru gandî omulu, ca in urm'a atãtoru legi politice, bisericile au fostu multiamite si indestulite; mi vine a dice, ca inca n'a fostu, precumu acest'a arata mai multi articuli de lege ai dietei din 1791 apriatu, ca iarasi s'a facutu unu articulu deosebitu, adeca articulu 54 pentru fundatiuni.

Aceste 4 religiuni recepte si bateru in articulu 53. 1791 se dice despre independintia acestoru 4 biseric, totusi in aceea dieta prin articulu 55, 56 si 57 se aducu nisce hotariri dietale pentru odichn'a bisericiloru acestei patrii: cum pòte sa zidêsca biseric (Bethäuser), mai incolo ca preotulu din fia-care bisericã pòte pre bolnavu, care se tine de biseric'a sea, ori unde s'aru aflã, sa-lu cerceteze, si ritualminte sa-lu mângãie si sa-lu ingròpe; de unde mi vine a crede de si au fostu dora 4 religiuni recepte, un'a sêu alt'a au fostu impededata ôre catu-va de-la esercitiurile celo cardinale, care conditiuneza autonomi'a unei bisericri crestine, Ca a trebuitu sa fia fostu ceva nemultiamire

intre crestinii acestora 4 biserici, se vede mai urma si din reprezentatiunea dietala din 1848, — caci acolo status et ordines amaru se plangu, ca nici legile asecuratoare de independinta bisericilor crestine nu se observaza, si mai n'au o-dichna.

Dupa aceea a sositu dreptulu celu mai nou, si adeca Maiestatea Sea, se indura a emite seau a proclam'a o constitutiune octrouata din 4 Martiu 1849; acolo inca lamuritu sta ca Maiestatea Sea autonomi'a bisericilor crestine o recuno-sce, si o lasa bisericilor crestine prelanga autonomi'a acest'a, ca sa se pota bucura (erfreuen) de o vieti'a bisericeasca, ce purcede din institutiunile bisericilor celor crestine, pentru-ca numai un'a biserica crestina pote sa fie, caci o evangelia avemu toti Domniloru! celelalte se tinu de form'a cea din afara.

Fiindu-ca formele acestea dau bisericii, de care me tinu eu, o natura, unu caracteru, altei biserici iar altu caracteru pentru vieti'a sea din launtru, adeca altmintrea organizata, alt'a iarasi altu modu de organizatiune si-au facutu: pentru aceea, Domniloru! toti suntemu crestini, si organismulu bisericei nostre nu face nice unu prejudiciu bisericei catolice, nici ori altei biserici. Nu, Domniloru! deca vremu adevuru, preafrumosu potemu la olalta sa traimu (Bravo!)

Nu vreu comunismu materialu, nu vreu comunismu in politica (Bravo!), nu vreu comunismu neci in vieti'a bisericeasca (Bravo!)

Consciinta si vocea consciintiosa asi'a ca crestinu este mai santa de catu o proprietate materiala; pentru-ca proprietatea materiala o stapanescu numai de adi pana mane, ca suntu moritoriu.

Dar' cu convingerea, ce purcede din inima, din ratiune, cu acea convingere me punu eu si in momentu.

Maiestatea Sea a radica'tu harthi'a din 4 Martiu 1849, si precum eu celu pucinu seiu impregiurările tempului de atunci, nu a potutu altmintrea sa faca Maiestatea Sea.

Asi'a dar a slobozitu o patenta imperatesca in 31 Dec. 1851, in care fiacare austriacu seau ardeleanu pote vede marimea si sublimitatea convingerilor Maiestatii Sele.

N'au fostu intentiunea Monarchului pentru unu despotismu, nu, mai pe susu au fostu convingerile Lui, si intocma afu ear mai multe siruri din potent'a aceea imperatesca, care si astadi ne-au mangaiatu; acolo sta „jede gesetzlich anerkannte Kirche in dem Rechte der gemeinsamen öffentlichen Religionsübung, dann in der selbständigen Verwaltung ihrer Angelegenheiten so in Besitz und Genuss ihrer Anstalten, Stiftungen und Fonds erhalten und schützen zu wollen“ si cuvintele acestea foarte insemnate ale Maiestatii Sele le punu eu in legatura fireasca cu acele multe legi in articuli din condic'a nostra transilvana in privinti'a bisericilor recepte pana atunci, si nerecepte.

Nu au fostu nici la noi inca atunci, ci sa dea Dumnediu sa fie in viitoru, o multiemita obsceasca pentru toti. Cuvintele acestea numai ca o dovada legala pentru cutesarea mea in privinti'a unoru schimbări in proiectulu de lege alu §-3 din operatulu comisiunei ad hoc si in privinti'a amplificării cuprinsului §. 2. din proiectulu de lege alu regimului. Pentruca, Domniloru! de si marturisescu, ca alu doilea § din proiectulu de lege alu regimului este bine formulatu, dara nu mai in generalitatea absoluta si de nu asiu sci cu intemprările din legile cele mai inainte ardelene, si de nu asiu sci eu cuvintele cele sante ale Imperatului, atunci asiu pote gandi, ca pote fi multiamitu cu astfelu de stilisare generala abstracta; dara fiindca comitetulu dietalu cum vedu, inca s'au pusu in legatura cu articoli cei multi din cuvintele acestea ale Maiestatii Sele, de aceea asiu dori, sa binevoiesca inalt'a casa in proiectulu comitetului sub §. 3. a-lu primi cu nesce modificatiuni nu esentiale, ci mai multu stilistice, si adeca in proiectulu de lege alu comitetului este die griechisch kath. Religion als solche und die griechisch orientalische Religion, so wie ihre Kirchen (ich möchte das ausdrücklich haben, diese drei Worte: sowie ihre Kirche) haben dieselben selbständige Stellung, welche die übrigen anerkannten Religionen und Kirchen Siebenbürgens: die römisch-katholische, die evangelisch-helvetische, die evangelisch-Ausburgische.

(Rosenfeld Asi'a nu merge; numirea nu e corecta.)
Br. de Siagun'a Ich bitte daran keinen Anstoss zu nehmen, (cetesce mai departe) und die unitarische Kirche vorbehaltlich des verfassungsmässigen Oberaufsichtsrechtes der Krone nach den vaterländische Gesetzen einnehmen.“

Nicht die Bekenner derselben möchte ich sagen, sondern diese Kirchen sind somit berechtigt, ihre kirch-

lichen und Schulangelegenheiten, so wie ihre Stiftungen im Sinne ihrer canonischen Satzungen und unabhängig von jedem Einfluss irgend einer anderen Kirche zu ordnen zu verwalten und zu leiten. Im Wesen ist es dasselbe.

Pentru ca eu apelezu la simtulu de dreptate alu acestei inalte case, si dicu, ca pote sa fie unu sufletu din membrii acestei inalte case, ca sa nu vada, ca noi greco-orientali aretamu o resignatiune prea mare, candu nici mai multu nici mai pucinu nu dorimu nici de-la Dumnediu, nici de-la Imperatulu, nici de-la corpulu acest'a prea stimabilu de legislatiune, decatu numai si numai o lege, unu articolu.

Inalta casa! Wenn wir so bescheiden sind, atunci dieu meritamu, ca uniculu acest'a articolu sa fie stilisatu pre duplumu si rogarea acest'a ore cunoscu si recomendu inaltei case.

Pres.: Bátor vagyok nagymeltóságodat figyelemzetni hogy a § második szakaszához nem méltaztot szólanni.

Siagun'a: Igen köszönöm. Ce se atinge, merogu, de apendicele §. alu doilea din proiectulu de lege alu regimului, unde dice: exercitiulu drepturilor politice e independente de ori si ce confessiune. Ceea ce se atinge iarasi de proiectulu de lege alu comisiunei dietale ad hoc; in sfrsitu „es darf und kann indessen Niemand aus dem Tittel einer der sechs Religionsbekenntnisse von der Ausübung irgend welcher politischen Rechte ausgeschlossen werden“ convingerea mea individuala este, ca adausulu acest'a nu se tine de obiectulu dilei (Asi'a e! Bravo!)

Herbert e pentru propusetiunea regimului nu vrea se scia de Landessöhne (fii patriei), ci numai de Staatsbürger-i (murmuru in stanga)

Conte Siulutiune pentru cuventulu „als solche“ (ca atare); pentruca biserica gr. cat. e diferita de cea rom. cat. in ierarchia, ritu, limba, calendariu, celibatu etc;—in colu e pentru proiectulu Eppului Siagun'a.

Escellentia Sea Popp e pentru propusetiunea regimului; partea a doua a §. respectivu dice ca nu e aci la locul seu. (Va urma.)

Conferintiele invetietoresci.

Despre conferintiele invetietoresci ne vinu sciri delaiate din mai multe parti; tempulu insa si spatulu nu ne permite, a le reproduce in totulu loru, si asi'a estragemu din ele numai momentele mai esentiale.

Din Brasiovu ni se scie, ca comisariulu seolasticu, invetiatoriulu din Sabiu d. Cuntienu s'a prezentatu in 18 Augustu par. protopopu localu si totu in acea di a primitu presentatiunea celor aproape de 40 invetiatori din cele 3 tracte protopopesce ale Brasiovilu. In diu'a urmatoare de diminetia sunau clopotele dele biserica s. Nicolae in carea intreprinderea acest'a de mare pretiu se inaugura prin cantari si rugatiuni. Dupa s. Liturgia fu adunare in sala gimnasiunu sub presidiulu P. protopopu Petricu si Metianu, asistindu multime de profesori, negutiatori si tinerimo de tota felulu. Dupa rugatiune D. protopopu Petricu se sui pe tribuna si purcediendu dela tema: „asi'a sa luminedie lumina vostra inaintea omeniloru, ca vediendu faptele nostre cele bune, se marasca pre tatalu nostru celu diu ceriuri!“ desfasura in cuventulu demnu gravele datorintie ale unui invetiatoriu. Apoi ocupandu tribuna d. comisariu, espuse in termini potriviti principiile din instructiune. In fine D. Androne incaruntitu in servitiulu scolei, celu porta cu zelu neslabitu de 26 de ani, rosti altu cuventu bine tiesutu. Apoi urma anca inprotocolarea invetiatoriloru, si cu aceasta siedintia prima se fini.

(Va urma.)

Varietati si noutati de di.

Invitare de prenumeratiune.

Vorba multa saracia! — dico Romanulu, deci vomu spune pe scurtu ce vomu.

Neci mai multu neci mai pucinu decatu: a publicat o foia umoristica satirica sub titulu:

„UMORISTULU“

Insa vointia nostra nu e de ajunsu pentru ajungerea scopului, avemu lipsa — si inca lipsa mare — de concursulu D-vostru, adeca vorbindu in limba mai prosaica de prenumeranti.

Deei Domniloru si Domneloru ne lamnu liberate a ve rogá sa sprijiniti intreprinderea nostra; si asta o faceti chiar in interesulu D-vostru, caci veti vedea ca „Umoristulu“

va fi cea mai buna fóia umoristica romanésca în Austri'a, cu atât mai vertosu ca—precum sciti—nu existe alta.

Insa deca neci argumentulu acest'a nu va fi in stare a ve face sa ve prenumerati, ci veti dori sa auditi antaiu credealu „Umoristului“, apoi eaca-vi-lu:

Satirisarea tuturor abuzurilor si secaturelor ce se ivescu in tote dilele in viet'a comuna, si combaterea nãrãvurilor rele.

„Umoristiculu“ promite on. prenumeranti, ca neci odata nu va intardã „pentru cause neaternatõre de noi“, neci din alte dificultãti, ci va est regulatu dela 1 Octombree incolo in tota luna de trei ori, adeca in 1., 10. si 20. c. v. publicãndu noyelele si poesii comice, anecdote petrecatõre si alte glume ocazionali, in locu de portrete—caricature.

Pretiuulu de prenumeratiune, pentru provinciele din monarchi'a austriaca:

pe triluniulu: **Octombree—Decembre** 1. f. 50 xr.

pe semestruulu: **Oct.—Mart.** 3 f. —

pe 9 lune: **Oct.—Iuniu** 4 f. 50 xr.

pentru Romani'a si alte tieri:

pe triluniulu: **Oct.—Dec.** 1 f. 80 xr.

pe semestruulu: **Oct.—Mart.** 3 f. 60 xr.

pe 9 lune: **Oct.—Iun.** 5 f. 40 xr.

Banii de prenumeratiune suntu de a se tramte: „La redactiunea Umoristului, Pest'a Strai'a lui Leopoldu (Leopoldgasse) nr. 18. etagiulu 1. usi'a 1.“ si se priimescu bancnote ori câtu de rele sa fie.

Pest'a 19/31 Augustu 1863.

Colucratoru primariu: **Iosifu Vulcanu.** Proprietariu si redactoru resp. **Georgiu Ardeleanu.**

Din strainatate.

Simpatiiile din afara ale Romaniiei, dupa corespondintiele „Buciumului“ si ale „Romãnului“ din Constantinopole la Englesi atãt'a suntu de mici, incãtu barbatiilor loru lucra spre desfacerea unirei principatelor si spre re'mpartirea acestui pamentuin vechile lui dõua principate, seu—dupa „Buciumulu“—pasialicuri turcesti. Ba si candidatii pentru ambele tronuri se numescu, si adica in Romani'a propria Aristarhisi'n Moldavi'a G. Sturza. Pe de alta parte inas simpatiiile Romãnilor cresc pe di ce merge in Itali'a si Franci'a; unu testimoniu despre acest'a e, ca 'n Itali'a s'au introdusu prin scõle Geografi'a Romaniiei si Romãni suntu numiti „fratii de-la Dunare“; ear in Franci'a gubernulu aprobãza procederea gubernulu romãnu in privinti'a monastirilor di se inchinate.—„Buciumulu“ comentãndu-le tote acestea mai pe largu, incheia cu unu epilogu scõsu din inim'a nõstra a Romãnilor de dincõce.

„Acestea nedice elu, spunu corespondintii nostri din'afara ca s'aru fi vorbindu despre noi.; inas revenimu la cererea nõstra cea mare, pe care o facemu necontentu Domnitoriului si guvernulu seu, la cererea a ni se dá print'unu decretu o lege electorale, in virtutea cãreia sa se adune o representatiune in adeveru nationale, care se puna capetu la tote aceste anomalii, si sa taia scurtu cu vraimasii tieriei prin darea peste fruntarie a tuturor calugarilor greci; sa curme anarchi'a din tiera si sa faca tote celelalte mari operatiuni, de cari avemu nevoia, spre consolidarea Statulu nostru si spre recunõscerea drepturilor nõstre.“

Noutatea dl'ei inca totu congressulu principilor germani la Frankfurt. Acel'a s'a terminatu in 1 Septembrie c. n. Mai. Sea Imperatulu, precumu initiase, asiã si terminã conferintiele prin unu cuventu, care suna asiã: Incheiãndu consultãrile nõstre, innaltii Mei aliatii Mi voru permite, a le adressã cãte-va cuvinte scurte de despartire. In 10 siedintie ne-amu unitu asup'a unui siru lungu de cele mai grele si mai incurcate cestiuni. Nici intr'unn singuru casu n'au impededatu vr'unu interesu particulãru unirea definitiva intre noi. Toti ne-amu aretatu ga'ta a aduce jertse. Acest'a Mi se pare unu faptu mare, si pecãndu de siguru cu totii reprimu cu innalta satisfactiune la atãtea dovedi de concordia si resignatiune, ce o atestãza dicisiunile nõstre. Eu din parte-mi põte trebuie sa-mi permitu unu simtiamentu profundu de mandria, câtu me convingu, cum de completu s'au adeveritu speranti'a Mea in conlucrarea imediata a principilor germani. Pentru amiceti'a si confidinti'a, cu carea le 'ntempinara personalmente innaltii Mei confederati, me rogu a priimi espressiunea multiamitei Mele aduncu simtite. Congressulu nostru de principi germani se desface acum; se desface cu

dorinti'a, cã sa urmeze câtu de curendu unulu alu doilea, care sa 'm preune to ti membrii ai marei totimi si sa 'ncoroneze staruintiele nõstre. Scutulu celui Atotpoternicu romanã cu noi teti si Germani'a!

Cã si 'ntãi'a data, respunse Regele Maximilianu ditõ Bavari'a in cuvintele cele mai alese in numele principilor.

Se crede ca acum voru urmã totu in Frankfurt conferintie de ministrii staturilor confederative, care sa continue si sa aduca la capetu opulu reformãrei constitutiunei tierilor germane aliate.

Mai nou de-la dieta.

In siedinti'a de eri, nu cum se di se din erõre in nã. trecutu in cea premersa—se citi proiectulu, respective articulu de lege a trei'a õra si se priimi cu unanimitate.

Regalistii de Fogarasy si Eranosz si deput. II. alu Bistritiei Klei'n depusera appromissianeã.

„Herm. Zig“ etc. aude pe cale privata, ca de presiedinte permanente pentru diet'a transsilvana s'au denumitu presiedintele interimalu de pãn' acum, Consiliarulu gubernialu Gustavu Groisz (Magiaru), de Vicepresiedinte primariu Consiliarulu gubernialu Ioann Alduleanu (Romãnu), ear de Vicepresiedinte secundariu Consiliarulu gubernialu Fridericu Kirchner (Sasu).

Asemenea audimu pe cale privata, ca respunsulu Maiestãtii Sele la adress'a dietei transsilvane e pe drumu.

Corespondintia deshisa.

P. in Zagonu. In list'a de prenumeranti, ce o priimiramu din Brasiovu, ai fostu pusu numai cu numele, nu si cu tax'a; prin urmare nu Ti-amu potutu tramite fóia. Aibi bunatate a cerceta.

Nr. 40—1

Publicare de concursu.

La scõla capitala a opidulu Resinari mai e va cantu o statiune de invetiatoriu cu salariu anulu de 350 f. v. a. 16 f. 80 xr. bani de cortelu si 16 f. relutu de lemne; spre ocuparea acestei statiuni se scrie prin acest'a alu doilea concursu cu aceea, cã voitorii de a competã sesi tramita cererile loru la oficiulu subsemnatu (post'a din urma Sabiu) celu multu pãna in 30 Septembrie 1863 a. c. incãre cereri se dovedesca a) ca suntu romani de relegea gr-orientala, b) ca au obsolvatu celu pucinu gimnasiulu inferioru, c) ca au avutu o purtare politica nepatata si d) daca au mai servitu undeva ca invetiatoriu seu nu, si cumu? —

Cererile sosite dupa 30 Septembrie a. c. nu se voru mai potã luã in sãma.

Resinari, 5 Septembrie 1863.

Oficiulu opidanu.

Pretiiurile de piatia

din Sabiu in 27 Aug. (8 Sept.) 1863.

	fl.	xr.
G r a u l u de frunte, galãt'a nemt. (Metzen) *)	3	47
„ de midilocu „	3	20
„ de cõda „	2	93
S e c a r ' a galãt'a nemtiãscã (Metzen) *)	2	27
„ de midilocu „	2	20
„ „ cõda „	2	13
O v e s u l u de frunte, gal. nemt. (Metzen) *)	1	53
„ „ midilocu „	1	47
„ „ cõda „	1	40
C u c u r u z u l u galãt'a nemtiãscã (Metzen) *)	2	13

*) 3 galete nemtiesci suntu || 2 galete ardelenesci.

Calendariulu pe anulu 1864 tiparitu in tipografi'a diecesana au esitu de sub teascu si se põte capatã la directiunea tipografie: nelegatu cu 20 xr., brosiuratu cu 22 xr. v. a. Totu aci se afla de vendiare Protocolulu si diuariulu stenograficu alu Congressulu nationalu dela Duminec'a Tomei, brosiuratu cu 70 xr. v. a.